

A magyar állampolgárság tragédiája.

Irta: *Alföldy Ede*, ny. ítélőtáblai tanácselnök, ügyvéd.

A jogi szempontok ridegsége és a vásári hazafiaskodás utálatosságai közön-kézen annyira elhomályosítják a haza eszményképét, hogy alig vesszük észre, ha veszedelem környékezi.

A jogi szabályokon és az erkölcsi törvényeken kívül más szálak is fűzik az embert hazájához, még pedig olyan szálak, amelyek mint a természet adományai, ősi eredetűek és az emberi lélek mélyén gyökereznek. Ezeket a szálakat emberi törvényalkotások és ítélkezések megtépzhatják ugyan, de ki nem írthatják és ennélfogva sem a jogalkotás, sem a jogalkalmazás keretében nem volna szabad a természet törvényeivel szembehelyezkedni.

Azt a túlzás nélkül szentnek nevezhető érzést, amely a hazával kapcsolatos, csuffá tenni: embertelenség és természetellenes cselekedet, mert az élet megcsonkításával egyértelmű. Aki ismeri a honszeretet ösztönös érzését és a hazához tartozás büszke tudatát, az tudja, hogy nagyobb megbántás alig érhet valakit, mint ha a hazához való hozzátartozását kétségbevonják és a közösségből kinézik. Ilyen megbántáshoz az emberek szert tehetnek ugyan hatalomra és embertársaikat megfoszthatják attól a tulajdontól, amelyet a természetből kapott, de ennek az eljárásnak az igazságosságáról nem lehet szó.

Jól tudjuk, hogy az állampolgárság álarca alatt közveszélyes visszaélések történhetnek, s hogy ennélfogva a hazafiui hűség pusztá hangoztatása az állampolgárság igazolásául egymagában el nem fogadható és nem lehet akadálya a honosság alapos kétségbevonásának, de ebből a körülményből semmiképpen nem következik annak a szükségessége és jogosultsága, hogy egymást derüre-borura a haza szentélyéből kifelé lökdössük, és hogy akire megharagszunk, annak elsősorban a magyar állampolgárságát vonjuk kétségbe, jól tudván, hogy számára ennél mérgeesebb fullánk nem létezik. A nemzeti összefogásnak és erősödésnek sokszor hangoztatott és valóban szent céljaival sehogysen egyeztethető össze az, ha magyar a magyarnak állampolgárságát megtagadja.

Trianon a gonoszság játékszerévé tette a magyar állampolgárságot. Még attól a magyartól is, aki Magyarországnak megcsonkított területén lakott és semmiképpen nem nyilvánította azt a szándékát, hogy nem akar magyar állampolgár maradni, hanem visszakiváncokzik az elszakított területek valamelyikén levő szülőföldjére, idegen uralom alá, megköveteli a békeszerződés, hogy eddigi magyar honosságának az igazolása mellett szabályszerűen bejelentse, hogy továbbra is magyar honos kíván maradni. Ez a szabály halálos veszedelembé sodorta számtalan magyarnak a honosságát. A magyar lélekre fölháborítóbb sérelmet még képzelni sem lehet, mint amilyen az, ha magyarságunk bélyeges és pecsétes papirossal való igazolásra szorul, s hogy kérdésessé lehet tenni, akarunk-e továbbra is a magyar hazához tartozni? Nincs az a drákói szigor, amely képes volna

ezt a magyar dacot letörni és az igazolási, valamint bejelentési kötelezettség teljesítését kellő mértékben kikényszeríteni.

Az ország földarabolása után természetesen rendezni kellett a honosság bonyolult kérdését, de ez kintpadrafeszítés nélkül is megtörténhetett volna. A magyarság érzenységének a megkiméltése nem tartozott a lehetetlenségek közé és nem minősíthető szerénytelen kívánságnak. Efölött ma már hiába zúgolódunk és csak arról érdemes, még pedig nagyon érdemes vitatkozni, hogy a békeszerződés végrehajtása körül megtettünk-e és megteszünk-e minden lehetőt arra nézve, hogy a békeszerződés kifogástalan teljesítése mellett népünket a békeszerződés kegyetlenségei ellen teljes erőfeszítéssel oltalmazzuk.

A békeszerződésnek az úgynevezett optálásra vonatkozó szabályai lényegileg abból állanak, hogy azoknak a magyaroknak, akiknek az elszakított területeken van községi illetőségük, a választásukra bízzák, vajjon az új országhoz kívánnak-e tartozni, vagy pedig magyar állampolgárok maradnak? Ennél a szabálynál különbséget az adott viszonyok között kívánni sem lehetett. A vitás kérdés ott kezdődik, hogy elkerülhetetlenül szükséges volt-e az optálásnak lebonyolítását borszantó eljárásokhoz és bonyolult alakszerűségekhez kötni, vagy pedig a lehető legegyszerűbb és kiméltetes eljárás is megfelelt volna a célnak? A békeszerződés ebben a tekintetben nem állított föl tilalmat és ennél fogva egyedül tőlünk függött, hogy milyen megoldáshoz folyamodunk.

Nincs szükségünk arra a figyelmeztetésre, hogy az eljárás megszabottsága nélkül és a célszerű alakszerűségek mellőzése esetében tág tere nyílik a rendezetlenségnek és a bizonytalanságnak. Ez tökéletesen igaz és még az is kétségtelen, hogy akadhatnak olyanok is, akik a szigorúság hiányát arra használnák ki, hogy kettős honosságot tartogassanak készenlétben, de ne tévesszük szem elől azt sem, hogy ezek a visszaélések, amelyek ellen egyébként is különleges rendszabályokkal lehet védekezni, csak a kivételes, átmeneti, ideiglenes jelenségek közé tartoznak és különben is elnyészően csekély jelentőségűek ahhoz a szerencsétlenséghez képest, amelynél fogva valaki rideg formai okokból válik hazátlanná.

Azt a perdöntő tény, amely szerint valaki a békekötés után Magyarországot választotta hazájául, a legtöbb esetben szóbeli vagy írásbeli kijelentés hiányában is minden kétséget kizáró módon meg lehet állapítani. Aki például a békekötéskor állandóan itt lakott és hivatása, vagyona vagy családi körülményei idekötötték, szülőföldjével pedig ily nemű kapcsolatai nincsenek és gyanúra alapos okot nem szolgáltatott, az elég világosan kifejezésre juttatta azt, hogy magyar honos kíván maradni. Olyan eset is van akárhány, hogy az optálás azért nem történt meg, mert vitás volt, hogy kell-e optálni, vagy sem és az illető abban a jóhíszemben mulasztotta el az optálást, mert meggyőződése szerint arra nem volt szüksége. Nehéz meentséget találni olyan hatósági vagy bírósági döntések számára, amelyek ilyen

esetekben is megtagadják a magyar honosság megállapítását és ridegen elzárkóznak a méltányosság alkalmazása elől.

A békeszerződés a magyarság életében a községi illetőség kérdésének is sorsdöntő szerepet juttatott. A községi illetőség jogszabálya, sajnos, sok vitára szolgált alkalmat. Ez a bizonytalanság rendes viszonyok között is elég nagy baj, a békeszerződéssel kapcsolatban pedig valóságos sorscsapás lett belőle.

A községi illetőség jogszabályainak a békeszerződéssel kapcsolatos értelmezésénél a lehetőségig akként kellene eljárni, hogy a magyar állampolgárság érvényben maradjon. Ily álláspont lényegileg a békeszerződéssel sem áll ellentétben. Honfitársaink irányában ne legyünk kegyetlenebbek, mint ellenségeink. Olyan kevesen vagyunk magyarok, hogy talán még az ártatlanoknak is meg kellene kegyelmezni.

Elszomorító divat kapott lábra a magyar állampolgárság kérdése körül, különösen a politikai küzdelmekben. Az ellenfelet azzal a gyanúsítással szokás szívendőfni, hogy nincs magyar állampolgársága. Még ha alaptalan is a gyanúsítás, elevenre talál. Boszuállásra alkalmasabb eszköz alig ha létezik. Kérdéses azonban, hogy a kényesebb ízléssel és különösen a hazaszeretet követelményeivel összeegyeztethető-e ez a harci módor. Nem kellene-e százszor is megfontolni, mielőtt arra a borzasztó lépésre szánjuk el magunkat, hogy honfitársunkat kitessekeljük a hazából.

Amíg nem nyilvánvaló az, hogy valaki érzelmi alap nélkül, pusztán aljas célokból bitorolja a magyar honosságot, addig az illető magyar állampolgárságának megtagadása lelkiismereti szempontból megengedettnek nem tekinthető és különösen akkor nem helyeselhető a magyar állampolgárság hiányának a vádjá, ha pusztán arra alapítják, hogy a honosság hiánya formahibából következett be. Ilyen támadás azt jelenti, hogy ellenségeink segítőitársai lettünk és a békeszerződésben megnyilvánult sorscsapást, amely a magyarságot érte, magunk súlyosbítjuk.

A jogász szellem nem igen tud elnéző lenni a rendetlenségekkel és szabálytalanságokkal szemközt és ebben a tiszteletreméltó buzgalmában néha aránytalanul nagy áldozatok árán szerez érvényt a szabályszerűségnek. Az optálásra vonatkozó eljárási szabályok általánosságban kifogástalanok lehetnek, de az élet néha a legtökéletesebb jogász elgondolásokhoz sem tud alkalmazkodni és ilyenkor a hatóságokra, valamint a bíróságokra az a föladat vár, hogy az élet és a jogszabály összeütközése esetében az anyagi igazság pártjára álljanak. A békeszerződés tekintetében az anyagi igazság az, hogy minden volt magyar állampolgár, akit visszaélés szándékával alaposan gyanúsítani nem lehet, és aki semmiképpen nem nyilvánította ellenkező akaratát, a békekötés után is magyar állampolgárnak tekintendő.